

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ПАТОМОРФОЛОГІЯ РИБ»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Код і найменування спеціальності	211 Ветеринарна медицина
Тип і назва освітньої програми	ОПП Ветеринарна медицина
Курс, семестр	3 курс, 6 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4,0, Загальна кількість годин – 120 годин, із яких: лекцій – 16 год., лабораторних занять – 24 год. Форма семестрового контролю – залік.
Мова(и) викладання	державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Факультет ветеринарної медицини, кафедра нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин
Контактні дані розробника(ів)	Омельченко Ганна, кандидат ветеринарних наук, доцент, anna.omelchenko@pdau.edu.ua, +380991947882, https://www.pdau.edu.ua/people/omelchenko-ganna-oleksiyivna

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	Факультетська вибіркова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Передумови відсутні
Компетентності	<i>Загальні:</i> ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел. ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та професії. ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. <i>Фахові:</i> ФК 1. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності. ФК 2. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час здійснення фахової діяльності. ФК 3. Здатність застосовувати методи і методики

	патологоанатомічної діагностики хвороб тварин для встановлення остаточного діагнозу та причин їх загибелі. ФК 4. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень. ФК 5. Здатність організовувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.
Результати навчання	РН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини. РН 2. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів вищої освіти соціальні навички (soft skills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах), лідерські навички (реалізується через: робота в групах).	
МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Формування у студентів навичок використання методів вивчення патоморфологічних змін при інфекційних, незаразних та інвазійних захворюваннях риби, поглиблених навичок у галузі іхтіопатології, необхідних для прийняття рішень у сфері їх подальшої професійної діяльності	
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Тема № 1. Вступ в іхтіопатологію. Класифікація хвороб риби. Тема № 2. Інфекційні хвороби риб. Тема № 3. Бактеріальні хвороби риб. Тема № 4. Мікозні хвороби ириб Тема № 5. Вірусні хвороби риб. Тема № 6. Аліментарні хвороби. Хвороби риб, викликані кормами. Тема № 7. Хвороби, викликані погіршенням умов зовнішнього середовища Тема № 8. Токсикологічні хвороби риб, викликані водоростями. Тема № 9. Функціональні хвороби Тема № 10. Риби як джерело хвороб людини і тварини.	
МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ	
<i>словесні методи:</i> 1) лекція, 2) розповідь-пояснення; 3) інструктаж; <i>наочні методи:</i> 1) ілюстрування, 2) демонстрування, 3) спостереження; <i>практичні методи:</i> 3) лабораторні роботи, 5) робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування. <i>комп'ютерні і мультимедійні методи:</i> 1) використання мультимедійних презентацій; 2) дистанційне навчання	
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання	Наведені у Додатку до силабусу
ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ	
- щодо термінів виконання та перескладання	Викладання навчальної дисципліни «Патоморфологія риб» здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті». Навчальна дисципліна "Патоморфологія риб» спеціальності 211 "Ветеринарна медицина" вивчається у шостому семестрі третього року навчання.

Дисципліна включає лекції та лабораторні заняття. Під час читання лекції доцент науково обґрунтовує, послідовно і систематизовано викладає певні наукові проблеми теми навчального предмету, ілюструє за необхідністю наочно. Лекція завжди слугує підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, які набуваються в процесі навчальної роботи. На лабораторному занятті викладач організовує детальний розгляд теоретичних питань теми і формує їх бачення щодо практичного застосування у майбутній фаховій науковій діяльності. Для проведення лабораторних занять колективом кафедри створено методичні розробки для викладачів і методичні вказівки для здобувачів наукового ступеня бакалавра щодо підготовки і роботи на занятті.

Самостійна позааудиторна робота при вивченні навчальної дисципліни «Патоморфологія риб» полягає у підготовці до аудиторних занять, що є основним способом оволодіння навчальним матеріалом. Засвоєння тем контролюється на лабораторних заняттях відповідно до конкретних цілей шляхом усного опитування на основі вирішення конкретних прикладних задач.

Під час перебування на кафедрі здобувачі повинні:

- дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, протипожежної безпеки та техніки безпеки;
- дотримуватись ділового стилю одягу спеціаліста-професіонала, предмети одягу повинні бути чистими та випрасуваними;
- підтримувати порядок в аудиторіях та навчальних приміщеннях;
- дбайливо та охайно ставитись до майна (меблів, обладнання, технічного оснащення);
- не виносити без дозволу речі та обладнання з навчальних кімнат кафедри, а в разі умисного пошкодження – компенсувати їх вартість в порядку, визначеному чинним законодавством;
- не допускати протиправних дій, аморальних вчинків.

Здобувачу забороняється:

- порушувати графік навчального процесу і допускати невиконання навчального плану та індивідуального навчального плану без поважних причин;
- запізнюватися та пропускати заняття без поважних причин.
- протягом заняття виходити з аудиторії без дозволу викладача;
- користуватись під час занять мобільним телефоном і іншими засобами зв'язку та отримання інформації без дозволу викладача;
- займатись сторонньою діяльністю, відволікати інших здобувачів та заважати викладачу;
- використовувати медичну форму та окремі її елементи, що не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам;
- вручати викладачам будь-які матеріальні цінності за

	виконання або невиконання ними певних дій стосовно здобувача з використанням своєї посади; - у приміщеннях корпусу і прилеглий території заборонено палити; - вчиняти аморальні дії, які принижують людську гідність, вживати ненормативну лексику; - вчиняти протиправні дії та здійснювати будь-які дії, що можуть створити умови, небезпечні для здоров'я та/або життя оточуючих.
щодо академічної доброчесності	Запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті проводиться згідно з Положенням https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhenn_yaprozapobigannyagotovonasayt.pdf Здобувач повинен уникати будь-яких порушень академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачем передбачає: - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Порушенням академічної доброчесності вважається: - академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства; - самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше публікованих наукових результатів як нових наукових результатів; - фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях; - фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень; - списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання; - обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу.

щодо відвідування занять	Відвідування аудиторних занять є обов'язковим, пропущені заняття підлягають відпрацюванню. Процедура відпрацювання залежить від причин пропуску – поважна чи неповажна. Підтвердженням поважної причини служить: довідка видана лікарем; якщо здобувач не пред'являє даних документів, то причина пропуску вважається неповажною. Для відпрацювання лекції здобувач зобов'язаний представити лектору: - якщо лекція пропущена з поважної причини – конспект лекції, написаний на підставі плану пропущеного лекційного заняття; - якщо лекція пропущена з неповажної причини – конспект лекції з обов'язковим опитуванням. Відпрацювання пропущених лабораторних занять: - з поважної причини заняття мають бути відпрацьовані упродовж 1 місяця в індивідуальному порядку з наданням відповідної довідки. - з неповажної причини повинні бути відпрацьовані впродовж 2 тижнів. Відпрацювання відбуваються на кафедрі згідно графіку шляхом усного опитування із пропущеної теми. При вивченні навчальної дисципліни "Патоморфологія риб» передбачено використання дистанційних технологій
щодо зарахування результатів неформальної/інформальної освіти	Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету проводиться згідно Положення https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhenyaproneformalnuosvitu.pdf
щодо оскарження результатів оцінювання	Порядок оскарження результатів оцінювання проводиться згідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhenyaproocinyuvannya2023.pdf
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	
Основні: 1. Власенко В. В., Темніханов Ю. Д. Хвороби риб: Вінниця, 2012. 435 с. 2. Гаєвська А. В. Паразитологія та патологія риб. Енциклопедичний словник-довідник / А. В. Гаєвська. К.: Наук. думка, 2004. 360 с. 3. Інвазійні хвороби риб. Навчальний посібник / В. В. Стибель, А. В. Березовський, Ю. Ю. Довгій [та ін.]. Житомир: Полісся, 2016. 142 с. 4. Іхтіопатологія: підручник / Вовк Н. І., Божик В. Й.. Київ: «Агроосвіта». 2014. 308 с. 5. Іхтіопатологія: підручник / Вовк Н. І., Божик В. Й., Кононенко Р. В. Київ: «ЦП КОМПРИНТ». 2023. 480 с. 6. Микитюк П. В. Хвороби прісноводних риб. П.В. Микитюк, О. М. Якубчак. К.: "Урожай", 1992. 157 с. 7. Секретарюк К. В. Ветеринарна санітарія і гігієна в риборицтві / Секретарюк К. В., Данко М. М., Стибель В. В. Львів, 2002. 177 с.	

Допоміжні

1. Авраменко Н. О. Мікробіологічні аспекти якості свіжої риби / Авраменко Н. О., Шпак Л. В. // Матеріали студентської наукової конференції, присвяченої Міжнародному дню студента (10-12 листопада 2015 р.). В 3 т. /Т.ІІ: тези допов. Суми, 2015. С. 53.
2. Авраменко Н. О. Мікробіологічні дослідження ікри / Авраменко Н. О., Скар Т. В. // Матеріали студентської наукової конференції, присвяченої Міжнародному дню студента (10-12 листопада 2015 р.). В 3 т. /Т.ІІ: тези допов. Суми, 2015. С. 54.
3. Авраменко Н. О. Мікробіологічні дослідження охолодженої та мороженої риби / Авраменко Н. О., Суркова С. П. // Матеріали студентської наукової конференції, присвяченої Міжнародному дню студента (10-12 листопада 2015 р.). В 3 т. /Т.ІІ: тези допов. Суми, 2015. С. 55.
4. Авраменко Н. О. Мікрофлора солоної, маринованої, копченої риби / Авраменко Н. О., Буряк Р. В. // Матеріали студентської наукової конференції, присвяченої Міжнародному дню студента (10-12 листопада 2015 р.). В 3 т. /Т.ІІ: тези допов. Суми, 2015. С. 56.
5. Авраменко Н. О., Омельченко Г. О. БОТУЛІЗМ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ // МАТЕРІАЛИ наукової конференції професорсько-викладацького складу Полтавського державного аграрного університету за результатами науково-дослідної роботи 2021-2022 років (17-18 травня 2023 року)/ Полтава, 2023. С. 140-146.
6. Авраменко Н. О., Омельченко Г. О. М'ясна та рибна продукція як фактор поширення ботулізму в Полтавській області України /Міжнародна мультидисциплінарна наукова інтернет-конференція на тему: «Світ наукових досліджень. Випуск 16». 2023. С. 363-365.
7. Борисевич Б. В. Показчик патолого-анатомічних термінів /Б. В. Борисевич, М. В. Скрипка, В. В. Лісова / Полтава-Київ, 2011. 124 с.
8. Зон Г. А. Патологічна анатомія паразитарних хвороб тварин / Г. А. Зон / Суми, 2005. 226 с.
9. Навчальний посібник «Тварина-людина: смертельна естафета». Міланко О. Я., Фотіна Т. І., Кассіч В. Ю., Міланко Г. О., Авраменко Н. О., Міланко О. О. /Навчальний посібник. 358 с.
10. Скрипка М. В. Атлас патологічної морфології тварин / М. В. Скрипка, І. І. Панікар, Н. Б. Колич / МОН Молодь спорту України / Полтава, 2012. 89 с..

Інформаційні ресурси

1. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України “Про аквакультуру” від 18 вересня 2012 року № 5293-VI, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/5293-17>
3. Закон України “Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів” від 8 липня 2011 року № 3677-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17#Text>
4. Заразні хвороби риб. Курс лекцій https://epizootologiya.ucoz.net/ekcii4/kurs_lekcij_khvorobi_rib.pdf
5. Інвазійні хвороби риб. Навчальний посібник. http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/8282/1/inv_khvor_ryb_2016.pdf

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин ПДАУ, протокол від 03 грудня 2024 року № 6

Додаток до силабусу

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Назва теми	Опитування	Виконання завдань лабораторної роботи	Виконання завдань самостійної роботи	Колоквіум (контрольне опитування)	Разом
Тема № 1. Вступ в іхтіопатологію. Класифікація хвороб риби.	2	2	2	4	10
Тема № 2. Інфекційні хвороби риб.	2	2	2	4	10
Тема № 3. Бактеріальні хвороби риб.	2	2	2	4	10
Тема № 4. Мікозні хвороби риб.	2	2	2	4	10
Тема № 5. Вірусні хвороби риб.	2	2	2	4	10
Тема № 6. Аліментарні хвороби. Хвороби риб, викликані кормами.	2	2	2	4	10
Тема № 7. Хвороби, викликані погіршенням умов зовнішнього середовища.	2	2	2	4	10
Тема № 8. Токсикологічні хвороби риб, викликані водоростями.	2	2	2	4	10
Тема № 9. Функціональні хвороби.	2	2	2	4	10
Тема № 10. Риби як джерело хвороб людини і тварини.	2	2	2	4	10
Разом	20	20	20	40	100

Поточний контроль:

• **опитування (0-2);**

Бали	Здатність здобувача
0	ЗВО не відповів на питання з теми лекції
1,0	ЗВО опанував матеріал лекції частково та відповів не на всі питання відповідно програмним результатам навчання: знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини; визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології
2,0	ЗВО опанував матеріал лекції в повному обсязі та відповів на всі питання відповідно програмним результатам навчання: знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини; визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології

• **виконання завдань лабораторної роботи (0-2);**

Бали	Здатність здобувача
0	ЗВО не був присутній на лабораторному занятті.
0,5	ЗВО був присутній на лабораторному занятті, але не виконав завдання.
1,0	ЗВО повністю виконав завдання лабораторного заняття.
1,5	ЗВО повністю виконав завдання лабораторного заняття, але не надав відповіді при захисті роботи.

2,0	ЗВО повністю виконав завдання лабораторного заняття та повністю надав відповіді при захисті роботи відповідно програмним результатам навчання: знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини; визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології

• **виконання завдань самостійної роботи(0-2);**

Бали	Здатність здобувача
0	ЗВО не виконав самостійної роботи.
0,5	ЗВО виконав 50 % завдання самостійної роботи.
1,0	ЗВО виконав 70 % завдання самостійної роботи.
1,5	ЗВО повністю виконав завдання самостійної роботи, але не надав відповіді при захисті роботи.
2,0	ЗВО повністю виконав завдання самостійної роботи та повністю надав відповіді при захисті роботи відповідно програмним результатам навчання: знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини; визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології

• **колоквіум (контрольне опитування)(0-4);**

Бали	Здатність здобувача
0	відповідь на питання взагалі відсутня
1,0	у відповіді ЗВО питання не розкриті, є значні помилки та окремі положення трактуються невірно
2,0	у відповіді ЗВО питання не розкриті, є значні помилки, але окремі положення трактуються вірно
3,0	у відповіді ЗВО не повністю розкриті питання, є деякі невідповідності
4,0	здобувач вищої освіти повністю розкрив питання та надав ґрунтовну відповідь відповідно програмним результатам навчання: знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини; визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології